

Working Paper 2023.2.4.1

- Vol 2, No 4

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT ĐỂ XÂY DỰNG CƠ CHẾ PHÁP LÝ BẢO VỆ NHỮNG DOANH NGHIỆP ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ CHUỖI KHỐI TẠI VIỆT NAM

Phan Nguyễn Anh¹

Sinh viên K59 Chất lượng cao Tiếng Nhật Thương mại

Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Nguyễn Hoàng Mai

Sinh viên K60 Chất lượng cao Tài chính Ngân hàng

Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Trần Thanh Trà

Sinh viên K60 Chất lượng cao Tiếng Anh Thương mại

Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Trần Phương Ngọc

Giảng viên Khoa Luật

Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Tóm tắt

Việt Nam đang trở thành điểm sáng trong việc phát triển công nghệ chuỗi khối và đã xuất hiện rất nhiều doanh nghiệp ứng dụng công nghệ này. Tuy nhiên, việc nước ta chưa có hành lang pháp lý để bảo vệ doanh nghiệp khiến các doanh nghiệp phải đặt trụ sở tại nước ngoài để hoạt động. Điều này đã đem lại nhiều hạn chế như chảy máu chất xám, thất thoát tiền tệ... và từ đó, việc cải thiện cơ chế pháp lý đang là yêu cầu cấp thiết. Bài viết sẽ nêu ra tình hình phát triển công nghệ chuỗi

¹ Tác giả liên hệ, Email: phannguyenanh129@gmail.com

khối tại Việt Nam, chỉ ra cơ chế pháp lý điều chỉnh hiện hành, từ đó đưa ra các đề xuất nhằm hoàn thiện cơ chế pháp lý để bảo vệ những doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam.

Từ khóa: công nghệ chuỗi khối, cơ chế pháp lý, doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối.

SOME PROPOSALS TO CONSOLIDATE THE LEGAL MECHANISM FOR BLOCKCHAIN BUSINESS PROTECTION IN VIETNAM

Abstract

In recent years, Vietnam has been in the limelight of blockchain development along with various practices of this technology in many businesses. However, the absence of a country's legal corridor to protect blockchain businesses causes them to locate their headquarters abroad. This has brought many consequences to the country such as brain drain, and money loss... therefore, improving the legal mechanism is an urgent mission for the government. The article will summarize the situation of blockchain technology development in Vietnam, depict the effect of current legal mechanisms on businesses and thereby make recommendations to the authorities.

Keywords: blockchain technology, businesses applying blockchain technology, investment, legal mechanism.

---

1. Lời mở đầu

Cùng với sự phát triển của công nghệ chuỗi khối (còn gọi là blockchain, công nghệ blockchain) là sự xuất hiện của rất nhiều doanh nghiệp ứng dụng lĩnh vực này tại Việt Nam. Tuy nhiên, việc chưa có cơ chế pháp lý trong lĩnh vực blockchain đang gây ra rất nhiều trở ngại cho các doanh nghiệp nói riêng và sự phát triển của blockchain tại Việt Nam nói chung và nếu để tình trạng trên kéo dài thì sẽ nảy sinh những tổn thất lớn. Do vậy, bài nghiên cứu khoa học được ra đời nhằm nêu ra tình hình phát triển công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam, chỉ ra mặt hạn chế của cơ chế pháp lý hiện tại và đưa ra các đề xuất phù hợp. Để thực hiện đề tài nghiên cứu này, nhóm nghiên cứu đã tiến hành quan sát tình hình phát triển của doanh nghiệp blockchain tại Việt Nam, sau đó tìm hiểu và phân tích những quy định pháp luật hiện hành và ảnh hưởng của chúng. Từ đó, bài viết đưa ra những đề xuất đối với cơ quan ban hành luật pháp. Bài nghiên cứu này hy vọng sẽ góp phần tham mưu, hỗ trợ và thúc đẩy các nhà làm luật để sớm xây dựng và hoàn thiện cơ chế pháp lý trong lĩnh vực blockchain.

2. Khái quát về tình hình phát triển công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam

2.1. Giới thiệu về công nghệ chuỗi khối

2.1.1. Khái niệm và nguồn gốc

Công nghệ chuỗi khối (còn gọi là blockchain, công nghệ blockchain) là công nghệ sử dụng các khối thông tin được mã hóa thành dữ liệu (block) riêng biệt, liên kết với nhau thành từng chuỗi (chain). Trong giao dịch, mỗi khối (block) chứa những thông tin cơ bản như thời gian, số tiền, người thực hiện, nội dung, và tên riêng (hash) của khối block đó. Blockchain được xây dựng dựa trên cơ sở chống việc thay đổi dữ liệu khi chúng được đưa vào trong mạng lưới. Blockchain mang

thông tin được sao lưu trên nhiều máy chủ khác trong hệ thống và không bị kiểm soát bởi một đối tượng nào cụ thể (TS. Lê Tiến Trung, 2021, p85, 86).

Blockchain lần đầu tiên được phát minh và thiết kế bởi Satoshi Nakamoto² vào năm 2008. Tuy nhiên, những ý tưởng về blockchain đã được nhen nhóm từ rất nhiều năm trước đó. Khởi đầu chính là sự ra đời của Digi cash – công ti được thành lập ra bởi David Chaum³ với sự ứng dụng của công nghệ tiền kỹ thuật số và chữ kí ẩn⁴. Tiếp đó là ý tưởng về Bit Gold⁵. Kế tiếp là những nỗ lực đóng góp cho thị trường tiền điện tử của Wei Dai với mô hình B-money⁶ và mãi sau này mới là sự ra đời chính thức và hoàn thiện của đồng tiền điện tử Bitcoin⁷.

2.1.2. Quy trình hoạt động

Về chức năng, blockchain vận hành như một sổ cái kỹ thuật số phân tán⁸ (digital ledger) và hoạt động theo quy trình cơ bản sau (TS Cao Minh Kiểm, 2018, p. 3):

Bước 1: Khởi tạo giao dịch: Người dùng đưa lên mạng một giao dịch. Giao dịch này sẽ được chuyển tới người nhận. Thông điệp của giao dịch sẽ bao gồm địa chỉ, thông tin của người nhận, nội dung giao dịch, giá trị giao dịch và chữ ký xác minh giao dịch.

Bước 2: Xác thực giao dịch: Sau khi các giao dịch được gửi lên mạng, các nút mạng (máy tính/người dùng) nhận thông điệp sẽ xử lý thông điệp bằng cách giải mã chữ ký số. Giao dịch khi đã được xác thực sẽ được đặt vào vùng chứa của các giao dịch chờ.

Bước 3: Tạo khối (Block): Các giao dịch chờ được đưa vào cùng một khối (block) bởi một trong những nút trong mạng. Tiếp đó, nút mạng sẽ gửi khối này vào mạng để xác minh.

Bước 4: Xác minh khối: những khối đó được xác minh thông qua quy trình lặp yêu cầu sự đồng thuận của các khối khác.

Bước 5: Kết chuỗi khối: Khi và chỉ khi tất cả các giao dịch được xác minh, khối mới sẽ được hình thành và đưa vào chuỗi blockchain.

2.1.3. Phạm vi ứng dụng và vai trò

Không chỉ dừng lại trong lĩnh vực tài chính, công nghệ chuỗi khối còn có thể được sử dụng trong rất nhiều lĩnh vực khác như logistic, tư pháp, giáo dục, lập trình. Cụ thể như sau:

---

² Satoshi Nakamoto là tên tự xưng của một nhân vật (hoặc nhóm) sáng tạo đồng Bitcoin và khai sinh blockchain đầu tiên.

³ David Chaum (1955): Nhà khoa học máy tính, nhà phát minh và nhà mật mã học người Mỹ. Ông được biết đến là người tiên phong trong công nghệ mật mã và bảo vệ quyền riêng tư.

⁴ Công nghệ được thiết kế để đảm bảo sự riêng tư hoàn toàn của người dùng khi thực hiện các giao dịch trên mạng. Chữ kí ẩn là một dạng chữ ký điện tử trong đó mang thông điệp được ngụy trang (làm mờ). Chữ ký ẩn có thể được xác minh công khai dựa trên thông điệp ban đầu.

⁵ Bit Gold là nền tảng ban đầu của tiền kỹ thuật số phi tập trung được đề xuất bởi nhà khoa học máy tính Nick Szabo vào năm 1998.

⁶ Mô hình tiền điện tử sớm nhất, chưa bao giờ được chính thức ra mắt.

⁷ Một loại tiền điện tử hoàn thiện, cho phép người dùng thực hiện giao dịch trên mạng.

⁸ Kỹ thuật đồng thuận cho phép sao chép, chia sẻ và đồng bộ hóa dữ liệu kỹ thuật số giữa nhiều trang web, quốc gia hoặc tổ chức.

Đối với lĩnh vực tài chính: có thể thấy sự ảnh hưởng to lớn của blockchain với sự ra đời của cryptocurrency (tiền điện tử). Đồng tiền điện tử này đem lại rất nhiều tính thuận tiện khi người dùng chỉ cần có điện thoại thông minh và mạng và internet là có thể tham gia vào bất cứ giao dịch tại bất cứ thời điểm nào. Các giao dịch bằng tiền điện tử hầu hết vô cùng nhanh chóng và không tốn quá nhiều chi phí (do không còn cần quá phụ thuộc tới bên thứ 3) mà vẫn đảm bảo tính bảo mật cao. Với đồng tiền điện tử, chúng ta có thể thậm chí chuyển tiền từ quốc gia này sang quốc gia khác với chi phí thấp và thời gian chờ đợi được rút ngắn. Chúng ta có thể thấy rằng thị trường tiền điện tử trong những năm trở lại đây đang có sự phát triển mạnh mẽ với rất nhiều sàn giao dịch tiếng tăm như Binance, Coinbase, Huobi và Bittrex,...

Đối với lĩnh vực logistic: blockchain có thể mang lại rất nhiều những thay đổi lớn trong ngành logistic khi nó có thể được ứng dụng để truy xuất nguồn gốc, xác minh sự minh bạch của giấy tờ, đóng gói thông minh. Bên cạnh đó, ta có thể vận dụng trí tuệ nhân tạo (AI) và Internet (IoT) để giám sát hành trình vận chuyển. Điều này không chỉ giúp giảm chi phí trung gian mà còn giải quyết những vấn đề về thời gian giao hàng cùng các lỗi khác trong quá trình chuyển giao giữa các thành viên trong chuỗi logistic

Đối với lĩnh vực giáo dục: blockchain còn được khai thác như một công cụ thông minh để lưu trữ kết quả học tập (điểm số, thành tích hoạt động) và cả dữ liệu về giáo viên, sinh viên. Cách lưu trữ thông tin này có thể giúp tránh được vấn đề gian lận trong thi cử, đặc biệt nó còn có thể được ứng dụng trong các kì thi quan trọng. Dự án “Blockcerts” do Phòng nghiên cứu truyền thông MIT thuộc Viện Công nghệ Massachusetts (Hoa Kỳ) thực hiện năm 2017 có thể là một ví dụ tiêu biểu của việc ứng dụng công nghệ blockchain vào giáo dục. Chúng nhận các học viên đã hoàn thành các chương trình giáo dục của MIT được cung cấp qua “Blockcerts” dưới dạng số hóa trên nền bảo mật của blockchain (Đỗ Thị Thảo Hiền, 2018).

Trong lĩnh vực giải trí: đối với điện ảnh, blockchain đảm bảo được tính mạch lạc, chính xác trong khâu sản xuất phim. Đạo diễn có thể lưu trữ lại dữ liệu về phản hồi của khán giả mà vẫn đảm bảo được tính cá nhân và bảo mật. Ngoài ra, blockchain còn có thể hỗ trợ đắc lực trong vấn đề đảm bảo bản quyền của các tác phẩm nghệ thuật từ âm nhạc tới phim ảnh, khi công nghệ này cho phép sự mã hóa đặc biệt để bảo mật thông tin. Bên cạnh đó, đối với các vấn đề hợp tác quốc tế, nhờ vào blockchain, chúng ta có thể kỳ vọng về sự phân chia lợi nhuận công bằng.

Công nghệ blockchain sẽ rất tiềm năng và hữu ích nếu chúng ta có nhiều ý tưởng và biết vận dụng nó một cách đúng đắn. Ngoài những ứng dụng trong lĩnh vực kể trên blockchain còn có thể đóng góp to lớn cho rất nhiều lĩnh vực khác ví dụ như y tế, bảo mật,.. và thậm chí là cả nông nghiệp.

2.2 Tình hình chung về các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam

Việt Nam là một trong 5 quốc gia tiên phong về lĩnh vực blockchain, và hiện tại đang có khoảng 10 doanh nghiệp khởi nghiệp trong lĩnh vực này và có con số vốn trên 100 triệu USD (Nguyễn Nhâm, 2022). Tuy nhiên công nghệ blockchain tại Việt Nam vẫn chỉ được nhìn nhận đơn giản như một công cụ phục vụ cho lĩnh vực tài chính, vì thế hầu hết các doanh nghiệp blockchain

tại Việt Nam chỉ tập trung vào các vấn đề về tiền ảo. Bên cạnh một số công ty và các dự án nổi bật, thu hút vốn đầu tư nước ngoài như Anxie Infinity, Coin98, Kyber Network, TomoChain, KardianChain, thị trường blockchain tại Việt Nam vẫn chưa thực sự ấn tượng.

Tại Việt Nam, ứng dụng công nghệ chuỗi khối đang trên đà phát triển và được kỳ vọng sẽ phát triển hơn nữa trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay. Lĩnh vực này đã thu hút sự chú ý mạnh mẽ nhất vào khoảng những năm 2018-2019 với sự xuất hiện của đồng tiền Bitcoin, tuy nhiên môi trường tài chính ở Việt Nam chưa phù hợp với sự phát triển của đồng tiền này.

Theo báo cáo trong tạp chí Nhip cầu đầu tư số 760: “Quỹ đầu tư tìm trường”, trên toàn thế giới, Việt Nam đứng thứ 13 trên thế giới về lợi nhuận đến từ Bitcoin và cũng là quốc gia đứng thứ 4 về lợi nhuận thu về từ tiền mã hóa, chỉ sau Trung Quốc, Nhật Bản và Hàn Quốc (Minh Đức, 2021). Điều này đã cho thấy khả năng tiềm tàng của Việt Nam đối với lĩnh vực tiền ảo nói riêng và công nghệ chuỗi khối nói chung.

Đặc biệt hơn, vào những năm 2021-2022, các doanh nghiệp trong Hiệp hội Blockchain tại Việt Nam hoạt động khá ổn định, có nhiều thành quả sáng tạo và đã đạt được nhiều sự hợp tác tích cực từ quốc tế. Theo báo cáo từ tạp chí Thị trường tài chính tiền tệ, các con số thống kê từ Hiệp hội Blockchain Việt Nam chỉ ra trong số top 200 công ty, doanh nghiệp blockchain, có 7 doanh nghiệp được sáng lập do người Việt Nam (Nguyễn Nhâm, 2022). Hiện nay, con số doanh nghiệp Blockchain Việt Nam có nguồn vốn hơn 100 triệu USD đã đạt tới khoảng 10 doanh nghiệp. Bên cạnh đó, thị trường thiết bị ứng dụng công nghệ blockchain của chúng ta dự kiến có thể trị giá 2,5 tỷ đô vào năm 2026, tăng gấp 5 lần quy mô của năm 2021 (Nguyễn Nhâm, 2022). Trong báo cáo vào 6/2021, Vietnam đứng thứ 13 trên thế giới về tỉ lệ đầu tư Bitcoin năm 2020. Thêm vào đó, theo khảo sát của Finder năm 2021, Tỉ lệ người dùng tiền mã hóa của Việt Nam đứng đầu thế giới với 41%. Năm 2021 cũng đánh dấu một cột mốc đặc biệt trong ngành công nghiệp chuỗi khối tại Việt Nam khi quỹ đầu tư Alpha Moon Capital ra đời nhằm hỗ trợ các dự án blockchain trong nước ta. Alpha moon đã tham gia đầu tư vào hơn 20 dự án, đặc biệt có nhiều dự án nổi bật về lĩnh vực game như Heroes and Empire, Heroverse...

Nhìn chung, ta có thể thấy rằng những năm gần đây, công nghệ blockchain tại Việt Nam đang có nhiều bước tiến mới. Chúng ta hoàn toàn có cơ sở kỳ vọng về một chỗ đứng vững chãi của công nghệ này trong nền kinh tế trong thời gian sắp tới.

3. Quy định của pháp luật Việt Nam trong lĩnh vực công nghệ chuỗi khối và những vấn đề còn tồn tại

3.1. Quy định của pháp luật Việt Nam trong lĩnh vực công nghệ chuỗi khối

3.1.1. Quy định về công nghệ chuỗi khối và tài sản mã hóa

Các quy định pháp luật có liên quan đến mua bán và sở hữu các sản phẩm ứng dụng công nghệ chuỗi khối nằm trong Khoản 1 Điều 105 Bộ luật dân sự năm 2015, Khoản 2 Điều 3 Luật Thương mại năm 2005, Khoản 1 Điều 4 Luật Chứng khoán năm 2019, Điều 168, 170, 173 Bộ luật hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017), Luật Thuế giá trị gia tăng năm 2008 (sửa đổi, bổ sung năm 2013 và 2016), Luật Thuế thu nhập doanh nghiệp năm 2008 (sửa đổi, bổ sung năm 2013 và 2014),

Luật Thuế thu nhập cá nhân năm 2007 (sửa đổi, bổ sung năm 2012, 2014, 2016), Luật Phá sản năm 2014. Mặc dù vậy, “tài sản mã hóa” vẫn chưa được phân loại và định danh thuộc loại hình nào trong các khái niệm pháp lý như: “chứng khoán” (Khoản 1 Điều 4 Luật Chứng khoán năm 2019), “hàng hóa” (Khoản 2 Điều 3 Luật Thương mại năm 2005), “tài sản” (Khoản 1 Điều 105 Bộ luật dân sự năm 2015). Các loại “tài sản mã hóa” đang tồn tại và lưu hành như Bitcoin và ETH cùng một số loại “tài sản mã hóa” không được phân loại và định danh làm cho việc áp dụng các quy định pháp luật hiện hành để điều chỉnh việc bảo hộ các quyền hoặc lợi ích của cá nhân đối với các loại “tài sản mã hóa” trở nên khó khăn⁹. Đi kèm với đó là việc thực hiện nghĩa vụ thuế phát sinh từ các giao dịch liên quan tới “tài sản mã hóa” cũng chưa được Luật Thuế thu nhập doanh nghiệp năm 2008 (sửa đổi, bổ sung năm 2013 và 2014), Luật Thuế thu nhập cá nhân năm 2007 (sửa đổi, bổ sung năm 2012, 2014, 2016) đặt ra.

Khoản 6, Khoản 7 Điều 1 Nghị định 80/2016/NĐ-CP về sửa đổi bổ sung một số điều của NĐ101/2012/NĐ-CP về thanh toán không dùng tiền mặt quy định phương tiện thanh toán này bao gồm Séc, Lệnh chi, Ủy nhiệm chi, Nhờ thu, Ủy nhiệm thu, thẻ ngân hàng và các phương tiện theo quy định của NHNN. Do vậy, Bitcoin và các loại tiền ảo khác sẽ không được coi là phương tiện thanh toán, việc cung ứng, phát hành và sử dụng chúng là bất hợp pháp. Quy định tại Khoản 6, Điều 26 Nghị định 88/2019/NĐ-CP về xử phạt hành chính trong lĩnh vực tiền tệ và hoạt động ngân hàng thì các hành vi trên sẽ bị xử phạt vi phạm hành chính mức từ 50-100 triệu đồng. Bên cạnh đó, theo Bộ luật hình sự 2015 (Luật hình sự sửa đổi, bổ sung năm 2017), tại Điều 206 sửa đổi về tội vi phạm quy định về hoạt động ngân hàng, hoạt động khác liên quan đến hoạt động ngân hàng, từ 1/1/2018, người nào thực hiện các hành vi trong đó có hành vi phát hành, cung ứng, sử dụng phương tiện thanh toán gây thiệt hại về tài sản từ 100 -300 ngàn đồng đến dưới 300.000.000 đồng sẽ bị phạt tiền từ 50-300 triệu đồng hoặc phạt tù từ 6 tháng đến 3 năm.

Ngân hàng Nhà nước cũng đã nhiều lần khẳng định Bitcoin và các loại tiền ảo khác không phải là phương tiện thanh toán hợp pháp tại Việt Nam. Ngày 21/07/2017 Ngân hàng Nhà nước Việt Nam đã gửi Công văn số 5747/NHNN-PC gửi văn phòng chính phủ trả lời về vấn đề tiền ảo, trong đó có tuyên bố: "Tiền ảo nói chung và Bitcoin, Litecoin nói riêng không phải là tiền tệ và không phải là phương tiện thanh toán hợp pháp theo quy định của pháp luật Việt Nam. Việc phát hành, cung ứng và sử dụng chúng làm tiền tệ hoặc phương tiện thanh toán là hành vi bị cấm. Chế tài xử lý hành vi này đã được quy định tại Nghị định 96/2014/NĐ-CP của Chính phủ về xử phạt vi phạm

---

⁹ Các quy định về mua bán tài sản được quy định bởi Bộ luật dân sự năm 2015 từ Điều 430 đến Điều 454, các quy định về trao đổi tài sản được quy định bởi Bộ luật dân sự năm 2015 (Điều 455 và 456). Tuy nhiên, các quy định này có thể sẽ không được áp dụng để xác định quyền và nghĩa vụ của các bên nếu “tài sản mã hóa” không thực sự được coi là tài sản theo nghĩa của Bộ luật dân sự năm 2015. Điều 612 Bộ luật dân sự năm 2015 quy định “di sản bao gồm tài sản riêng của người chết, phần tài sản của người chết trong tài sản chung với người khác”. Do vậy, nếu “tài sản mã hóa” không được coi là tài sản theo nghĩa mà Bộ luật dân sự năm 2015 quy định thì cũng không thể được coi thuộc phần di sản của người chết trong quan hệ thừa kế, từ đó sẽ không đặt ra vấn đề phân chia di sản. Nếu “tài sản mã hóa” không được coi là tài sản thì quy định về tội trộm cắp tài sản (Điều 173 Bộ luật hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017) hoặc tội cướp tài sản (Điều 168 Bộ luật hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017), tội cưỡng đoạt tài sản (Điều 170 Bộ luật hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017) sẽ không được áp dụng đối với các trường hợp xảy ra hành vi chiếm đoạt “tài sản mã hóa” ngoài ý muốn của người đang nắm giữ “tài sản mã hóa” mà như kinh nghiệm quốc tế cho thấy hoàn toàn có thể xảy ra.

hành chính trong lĩnh vực tiền tệ và ngân hàng và Bộ luật Hình sự 2015 (đã sửa đổi, bổ sung). Ngoài ra, việc đầu tư vào tiền ảo cũng bị cảnh tiềm ẩn rủi ro rất lớn cho nhà đầu tư."

3.1.2. Pháp luật về việc quy định về vật phẩm trong các trò chơi ứng dụng công nghệ chuỗi khối

Một điểm nổi bật của trò chơi ứng dụng công nghệ chuỗi khối là việc sử dụng đồng tiền mã hóa hay token không thể thay thế (Non Fungible Token, viết tắt là NFT). Các NFT thường được phát hành dưới dạng là vật phẩm trong trò chơi điện tử, có khả năng giao dịch để đổi ra tiền mã hóa phát hành kèm theo trò chơi đó và có thể quy đổi ra tiền mặt. Hiện nay, các trò chơi này cho phép người chơi vừa chơi vừa kiếm tiền bằng cách đầu tư, trao đổi vật phẩm trong trò chơi.

Tuy nhiên, ở thời điểm hiện tại, vật phẩm ảo không được công nhận là tài sản tại Việt Nam. Khoản 4, 5 Điều 7 Thông tư 24/2014/TT-BTTTT quy định "Vật phẩm ảo chỉ được sử dụng trong phạm vi trò chơi điện tử và theo đúng mục đích mà doanh nghiệp đã báo cáo. Vật phẩm ảo không phải là tài sản, không có giá trị quy đổi ngược lại thành tiền, thẻ thanh toán, phiếu thưởng hoặc các hiện vật có giá trị giao dịch bên ngoài trò chơi điện tử."

Thêm vào đó, pháp luật Việt Nam quy định cấm mua bán vật phẩm ảo giữa những người chơi với nhau. Trường hợp vi phạm bị phạt tiền từ 2.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng phụ thuộc vào hành vi vi phạm. Với hành vi mua bán vật phẩm ảo, người vi phạm sẽ bị phạt từ 2.000.000 đồng đến 3.000.000 đồng theo điểm b khoản 3 Điều 106 Nghị định số 15/2020/NĐ-CP. Ngoài ra, hành vi quy đổi vật phẩm ảo thành tiền hoặc các hiện vật có giá trị giao dịch bên ngoài trò chơi điện tử dưới bất kỳ hình thức nào sẽ bị phạt từ 170.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng theo điểm a khoản 6 Điều 104 Nghị định số 15/2020/NĐ-CP.

3.2 Tác động của các quy định pháp luật đối với các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam

3.2.1. Đăng ký thành lập tại nước ngoài

Hệ quả đầu tiên, dù Việt Nam là một nơi cực kì tiềm năng trên bản đồ blockchain thế giới, thế nhưng rất nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã chọn Singapore làm nơi đặt trụ sở để tránh rủi ro tiềm ẩn về pháp lý. Thống kê của Yield Guild Games (YGG SEA) đến đầu tháng 5 cho thấy tại Việt Nam có khoảng 1.000 dự án game blockchain đang triển khai và có 10 startup Việt trong lĩnh vực này hiện có vốn hóa lớn hơn 100 triệu USD. Tuy nhiên, đa số các công ty đó đặt trụ sở ở nước ngoài trong khi thị trường và nhân lực hầu hết đều ở Việt Nam. Nổi bật nhất là Sky Mavis - nhà phát hành game Axie Infinity, từng có tổng giá trị vốn hóa đạt mốc 9,7 tỷ USD lại ghi rằng trụ sở của công ty là ở Singapore mặc dù đa số thành viên sáng lập là người Việt, đội ngũ nhân sự hoạt động tại Thành phố Hồ Chí Minh. Đó cũng là điều tương tự đối với hàng loạt startup blockchain hàng đầu hiện nay như KardianChain, Kyber Network hay Tomochain (Hữu Tuấn, 2022).

3.2.2. Các công ty công nghệ phá sản do thiếu vốn

Các startup ban đầu thường có quy mô nhỏ nên họ ưu tiên việc làm thế nào để tồn tại hơn việc thích ứng với hành lang pháp lý ở Việt Nam. Tại Việt Nam, phải mất 3-6 tháng để một công ty

kinh doanh lĩnh vực này có thể hoàn tất các thủ tục và có nguy cơ phá sản do thiếu vốn trước khi được tiếp cận với các gói đầu tư (Hữu Tuấn, 2022).

3.2.3. Nhiều dự án lừa đảo được thành lập

Có thể kể đến một số vụ lừa đảo từng bị phát giác như Zodiac chiếm đoạt hơn 50 tỷ đồng; dự án Crypto Bike chiếm đoạt 30 tỷ đồng; chuỗi dự án Ccar, Cpan, Cguar đã chiếm đoạt của các nhà đầu tư và người chơi lên tới hơn 2.000 tỷ đồng. Đa số các nhà đầu tư cho đến nay vẫn chưa thể lấy lại được tiền. Mới đây nhất, một dự án “move to earn” bị tố cáo lợi dụng tên tuổi để quảng bá nhằm mục đích lừa đảo. Cụ thể là website stepon.run quảng bá về ứng dụng cùng tên, cho phép người dùng chạy bộ để kiếm token trong game. Ở phần đối tác đầu tư, dự án này đã đưa tên các quỹ như DEO Network, Pencil hay Moonka... lên website của mình, trong khi đó các đơn vị này xác nhận rằng họ chưa từng có thỏa thuận hợp tác với dự án. Khi người dùng truy cập vào trang chủ của dự án, họ nhận được yêu cầu kết nối ví và có nguy cơ bị chiếm đoạt tài sản trong ví (Lê Mĩ, 2022).

4. Một số đề xuất để xây dựng, hoàn thiện cơ chế pháp lý bảo vệ những doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối

4.1. Nâng cao hiểu biết, nâng cao năng lực của quản lý của Nhà nước về lĩnh vực công nghệ chuỗi khối

Đây là giải pháp hàng đầu, là nền tảng quan trọng để Nhà nước có thể xây dựng và hoàn thiện thể chế về lĩnh vực này. Việc thực hiện các giao dịch mã hóa đối với các cá nhân, cũng như việc thành lập các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ blockchain đang ngày càng trở nên phổ biến và Chính phủ sẽ quan tâm đến lĩnh vực này.

Để nắm bắt, quản lý và kiểm soát về tình hình phát triển công nghệ chuỗi khối trong nước, Chính phủ Việt Nam cần sớm xây dựng hành lang pháp lý về lĩnh vực này. Điều này có vai trò quy định, hướng dẫn đối với các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ này hoạt động trong nước, quan trọng hơn cả là quyền lợi và lợi ích của các doanh nghiệp này sẽ được đảm bảo. Tuy nhiên, nếu cơ quan pháp luật chưa có nhiều kinh nghiệm hoặc chưa thực sự hiểu biết một cách đầy đủ, toàn diện về lĩnh vực công nghệ chuỗi khối thì khó có khả năng xây dựng cơ chế pháp lý phù hợp. Điều này sẽ dẫn đến tâm lý e dè, thận trọng của các cơ quan đối với lĩnh vực này và sẽ sinh ra hai xu hướng: một là “không quản lý được thì cấm đoán”, cụ thể như quy định của pháp luật về tiền ảo, hai là “mặc kệ, không đề cập đến”. Cả hai nhóm chính này đều có ảnh hưởng tiêu cực đối với sự phát triển của lĩnh vực này ở Việt Nam.

Do vậy, để cơ quan pháp luật có khả năng xây dựng cơ chế pháp lý đối với lĩnh vực công nghệ chuỗi khối thì việc nâng cao hiểu biết, nâng cao năng lực quản lý về lĩnh vực này là điều hết sức cần thiết, nhất là trong hoàn cảnh Việt Nam chưa có nhiều kinh nghiệm pháp lý đối với công nghệ chuỗi khối. Để làm được điều này, các cơ quan quản lý Nhà nước cần học hỏi từ những tổ chức có kinh nghiệm và học hỏi từ hệ thống pháp luật của các quốc gia đi đầu trong lĩnh vực số hóa nói chung và công nghệ chuỗi khối nói riêng.

Trên thực tế, các cơ quan chức năng đã và đang không ngừng hợp tác với các cá nhân, tổ chức trong nước về lĩnh vực này. Vào ngày 18/5/2022, Hiệp hội Blockchain Việt Nam chính thức ra đời.

Đây là tổ chức pháp nhân chính thức đầu tiên nghiên cứu và ứng dụng công nghệ blockchain tại Việt Nam, được kỳ vọng sẽ tham mưu Bộ Khoa học – Công nghệ và các cơ quan liên quan trong xây dựng, hoàn thiện hành lang pháp lý trong nghiên cứu phát triển, thử nghiệm các sản phẩm, dịch vụ, giải pháp dựa trên nền tảng công nghệ blockchain (Anh Quân, 2022). Thêm vào đó, Hội thảo "Kinh nghiệm quốc tế về phát triển công nghệ chuỗi khối blockchain và khuyến nghị cho Việt Nam" đã được tổ chức vào ngày 5/8 và nhận được sự tham gia của Đại sứ quán Hoa Kỳ, Nhật Bản, Thụy Sĩ, Singapore cùng với những chuyên gia trong lĩnh vực blockchain. Tại Hội nghị này, các Bộ, ban, ngành liên quan đã nhận được những chia sẻ quý báu về kinh nghiệm trong việc thiết lập hành lang pháp lý để quản lý, phát triển và ứng dụng công nghệ blockchain trong thực tiễn (Việt Đức, 2022).

Việc các cơ quan chức năng học hỏi kinh nghiệm xây dựng hành lang pháp lý và kinh nghiệm quản lý đối với công nghệ chuỗi khối là một tín hiệu tốt trong quá trình xây dựng hành lang pháp lý về lĩnh vực này tại Việt Nam. Với những chia sẻ và kinh nghiệm nhận được, cơ quan cần vận dụng chúng để giải quyết những khó khăn, vướng mắc trong quá trình xây dựng hành lang pháp lý. Thêm vào đó, các cơ quan cần liên tục cập nhật những thông tin mới, đồng thời cần bám sát tình hình thực tiễn tại Việt Nam. Dưới đây là một số đề xuất mang tính cụ thể được đưa ra nhằm khắc phục những hạn chế của cơ chế pháp lý trong lĩnh vực công nghệ chuỗi khối.

4.2. Ban hành quy định định danh các loại tài sản mã hóa một cách rõ ràng

Việc định danh các loại tài sản mã hóa là điều hoàn toàn cần thiết vì những giao dịch liên quan đến tài sản mã hóa diễn ra thường xuyên, liên tục và không ngừng phát triển. Do vậy, việc các tài sản mã hóa chưa được định danh như là một hình thức thanh toán, hay là tài sản hoặc hàng hóa nên việc áp dụng chính sách đang gặp nhiều trở ngại. Điều này gây thất thoát nguồn thu của Chính phủ, đồng thời quyền lợi của các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ này tại Việt Nam vẫn chưa được quan tâm một cách chính đáng. Có thể nói, việc định danh các loại tài sản mã hóa là một điều kiện cực kì quan trọng để cơ quan chức năng có thể xây dựng và ban hành chính sách pháp luật phù hợp đối với lĩnh vực công nghệ chuỗi khối.

Mặt khác, việc định danh các loại tài sản mã hóa cũng gặp một số khó khăn, thách thức nhất định. Việc không thể kiểm soát, quản lý được các giao dịch trực tiếp liên quan đến tài sản mã hóa sẽ dẫn đến nguy cơ thất thu thuế. Ngoài ra, việc định danh những tài sản này như một hình thức thanh toán có thể gây ra những thách thức đối với lĩnh vực tài chính – tiền tệ của đất nước.

Tổng kết lại, trong bối cảnh sự phát triển công nghệ blockchain nói chung và tài sản mã hóa nói riêng đang là xu hướng tất yếu, Việt Nam cần hoàn thiện khuôn khổ pháp lý liên quan tới tài sản mã hóa, công nhận tính pháp lý của tài sản mã hóa như một loại hàng hóa, nhằm tạo cơ sở cho việc thiết kế và thực thi các chính sách pháp luật đối với đối tượng này. Thêm vào đó, việc ban hành các biện pháp quản lý và các chính sách liên quan nên theo hướng thận trọng, có quan sát và vận dụng và những chính sách đó cần phải bảo vệ quyền lợi của các bên liên quan, trong đó có những doanh nghiệp ứng dụng công nghệ chuỗi khối tại Việt Nam (Luu Ánh Nguyệt, 2021).

Để có khả năng ban hành các quy định về định danh các loại tài sản mã hóa, Việt Nam có thể học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia khác. Một số quốc gia trên thế giới công nhận một số đặc tính của tài sản mã hóa và hợp pháp hóa các giao dịch liên quan. Ví dụ như việc tài sản mã hóa được công nhận như là một chức năng thanh toán (Thụy Sĩ, Đức, Pháp), tài sản (Úc, Nhật Bản, Anh, Singapore,...), công cụ tài chính (Đức, Canada, Singapore,...), hàng hóa (Canada). Việc này mở đường cho khả năng áp dụng các biện pháp quản lý, đánh thuế,... đối với các giao dịch liên quan (Luu Ánh Nguyệt, 2022). Từ đây, các cơ quan Nhà nước có thể cân nhắc xem nên công nhận đặc tính nào của tài sản mã hóa, từ đó có thể ban hành thêm những quy định phù hợp.

4.3. Đơn giản, tinh gọn các quy trình, thủ tục đầu tư

Như đã đề cập ở phần trên, việc mất đến nửa năm để hoàn tất các quy trình, thủ tục đầu tư đang là trở ngại lớn đối với việc kinh doanh của các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ blockchain tại Việt Nam. Điều này cũng giải thích một hiện tượng “gần như 100% start-up Việt Nam trong lĩnh vực blockchain đều đang đặt văn phòng tại nước ngoài, mà cụ thể là Singapore, thay vì trong nước do việc gọi vốn ở Singapore rất dễ dàng do có cơ chế pháp lý rõ ràng” (Hữu Tuấn, 2022). Thêm vào đó, việc đặt công ty ở nước ngoài và nộp thuế cho nước ngoài cũng không phải là điều mà các doanh nghiệp Việt Nam mong muốn. Do vậy, việc đơn giản hóa các thủ tục đầu tư đối với các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ blockchain là điều hết sức cần thiết. Để thực hiện điều này thì Chính phủ Việt Nam cần phải học hỏi các quốc gia mà đã xây dựng một cơ chế pháp lý toàn diện về lĩnh vực này như Singapore, Mỹ, Hàn Quốc...

4.4. Đưa ra các quy định pháp luật như quyền sở hữu trí tuệ, giải quyết tranh chấp, chế tài xử phạt đối với các tổ chức vi phạm pháp luật trong lĩnh vực công nghệ chuỗi khối

Việc chưa có cơ chế pháp luật về lĩnh vực blockchain nói chung, cũng như chưa có quy định hướng dẫn đối với các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ này nói riêng đang tạo ra tâm lý bất an, lo sợ đối với các doanh nghiệp. Điều này khiến các doanh nghiệp “luôn vận hành theo hướng phòng thủ thay vì dành thời gian cho việc kinh doanh và phát triển dự án” (Hữu Tuấn, 2022) và gây ảnh hưởng tiêu cực đối với sự phát triển của các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ blockchain tại Việt Nam và quyền lợi của các doanh nghiệp này không được đảm bảo. Do vậy, Chính phủ cần phải nhanh chóng xây dựng các cơ chế pháp lý phù hợp đối với lĩnh vực này.

5. Kết luận

Việt Nam đang trở thành một điểm sáng trên toàn thế giới về công nghệ blockchain với tốc độ phát triển ấn tượng của các doanh nghiệp thuộc lĩnh vực này. Tuy nhiên, do sự phát triển quá nhanh của lĩnh vực này, thêm vào đó đây là một lĩnh vực mới đối với các cơ quan quản lý Nhà nước dẫn đến việc chưa có xây dựng được những cơ chế pháp lý về công nghệ chuỗi khối và điều này gây ra ảnh hưởng xấu đối với sự phát triển của các doanh nghiệp ứng dụng lĩnh vực này. Bài viết đã đưa ra một số đề xuất để cải thiện cơ chế pháp lý nhằm bảo vệ những doanh nghiệp đó. Thêm vào đó, điều quan trọng nhất là Chính phủ cần phải nghiên cứu một cách kỹ lưỡng về công nghệ blockchain, cũng như là học hỏi về hệ thống pháp lý trong lĩnh vực này từ những quốc gia phát triển. Mặt khác, đối với các doanh nghiệp, do việc xây dựng cơ chế pháp luật sẽ phát sinh độ trễ nhất định cho nên các doanh nghiệp cần có nghĩa vụ tham mưu cho các cơ quan quản lý Nhà nước, đồng thời nắm bắt được tiến trình xây dựng cơ chế pháp luật trong nước nhằm có thể chủ động trước những hoàn cảnh mới. Tóm lại, việc xây dựng những cơ chế pháp lý phù hợp, toàn diện sẽ thúc đẩy lĩnh vực blockchain phát triển tại Việt Nam, từ đó góp phần thúc đẩy quá trình phát triển chung của đất nước.

Tài liệu tham khảo

- Anh Quân (2022), “Rà Soát Hành Lang pháp lý để phát triển blockchain”, *Báo Thanh Niên*, Truy cập tại đường link: <https://thanhnienvn.vn/ra-soat-hanh-lang-phap-ly-de-phat-trien-blockchain-post1459440.html> (Truy cập ngày: 17/05/2022).
- Bộ Thông tin và Truyền thông. (2020), “Báo Cáo Kết quả Rà Soát Văn Bản Quy Phạm Pháp Luật đảm Bảo đáp ứng yêu cầu của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư”, Truy cập tại đường link: <https://cspl.mic.gov.vn/Pages/TinTuc/tinchitiet.aspx?tintucid=138143> (Truy cập ngày: 20/10/2022).
- Đỗ Thị Thảo Hiền (2022), “Ứng dụng công Nghệ Chuỗi Khối Blockchain Trong Ngành Giáo Dục – đào tạo”, *Cục Chuyển đổi số quốc gia*, Truy cập tại đường link: <http://aita.gov.vn/ung-dung-cong-nghe-chuoi-khoi-blockchain-trong-nganh-giao-duc-%E2%80%93-%E2%80%93-dao-tao> (Truy cập ngày: 20/08/2022).
- Hữu Tuấn (2022), “Thiếu Khung Pháp Lý Cho Blockchain: Các Start-Up Luôn cảm thấy bất an”, *Đầu tư online*, Truy cập tại đường link: <https://baodautu.vn/thieu-khung-phap-ly-cho-blockchain-cac-start-up-luon-cam-thay-bat-an-d164908.html> (Truy cập ngày: 02/05/2022).
- Lê Mỹ (2022), “Dự án blockchain tại Việt Nam: Gamefi, theo "trend", lừa đảo”, *Tạp chí Công nghệ & Truyền thông*, Truy cập tại đường link: <https://ictnews.vietnamnet.vn/du-an-blockchain-tai-viet-nam-gamefi-theo-trend-lua-dao-v2029433.html> (Truy cập ngày: 12/06/2022).
- Lưu Ánh Nguyệt (2022), “Kinh nghiệm quốc tế đối với quản lý tài sản mã hóa”, *Tạp chí Ngân hàng*, Truy cập tại đường link: <https://tapchinganhang.gov.vn/kinh-nghiem-quoc-te-doi-voi-quan-ly-tai-san-ma-hoa.htm> (Truy cập ngày: 07/11/2022).
- Lưu Ánh Nguyệt (2021), “Tài sản mã hóa và những vấn đề đặt ra đối với chính sách tài chính của Việt Nam”, *Bộ Tài Chính*, Truy cập tại đường link:

https://mof.gov.vn/webcenter/portal/ttpltc/pages_r/1/chi-tiet-tin-ttpltc?dDocName=MOFUCM221686 (Truy cập ngày: 18/11/2021).

- Nguyễn Nhân (2022), “Thị trường Blockchain Việt Nam và những vấn đề cần quan tâm”, *Tạp chí Thị trường Tài chính - Tiền tệ*, Truy cập tại đường link: <https://thitruongtaichinhhtiente.vn/thi-truong-blockchain-viet-nam-va-nhung-van-de-can-quan-tam-41110.html> (Truy cập ngày: 16/08/2022).
- Ths. Cao Minh Kiểm (2018), “Công nghệ blockchain và tiềm năng ứng dụng vào lĩnh vực thông tin khoa học và công nghệ”, *Hội thảo “Tác động của cách mạng công nghiệp lần thứ 4 tới hoạt động thông tin khoa học và công nghệ”*, Truy cập tại: <http://hoithongtin.org.vn/wp-content/uploads/2020/02/07-CaoMinhKiem-Blockchain.pdf> (truy cập ngày 7/11/2022).
- TS. Lê Tiên Trung (2020), “Xây dựng mô hình kinh doanh sử dụng công nghệ blockchain”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Khám phá những mô hình kinh doanh sáng tạo”*, Học viện Ngân hàng, Truy cập tại: https://www.researchgate.net/publication/351903173_KyYeuHT_-_MoHinhKD_52020#page=86 (Truy cập ngày 07/11/2022).
- Việt Đức (2022), “Tạo hành lang pháp lý cho phát triển công nghệ blockchain ở Việt Nam”, *VietnamPlus*, Truy cập tại đường link: <https://www.vietnamplus.vn/tao-hanh-lang-phap-ly-cho-phat-trien-cong-nghe-blockchain-o-viet-nam/809498.vnp> (Truy cập ngày: 05/08/2022).